

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКУ

УДК 336.71

Томащук С. В.
Магістр 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С.Кузнеця

Анотація. Досліджено економічну сутність та основні проблеми управління депозитними ресурсами банків. Обґрунтовано необхідність аналізу й оцінки джерел формування депозитних коштів та визначено можливі шляхи підвищення ефективності управління депозитним портфелем банку. Проведено аналіз основних аналітичних показників управління депозитним портфелем в цілому по банківській системі України.

Ключові слова: депозитні ресурси, пасиви банку, банківська діяльність, депозитний портфель, банківські послуги, депозитна ставка, активні операції.

Аннотация. Исследована экономическая сущность и основные проблемы управления депозитными ресурсами банков. Обоснована необходимость анализа и оценки источников формирования депозитных средств и определены возможные пути повышения эффективности управления депозитным портфелем банка. Проведен анализ основных аналитических показателей управления депозитным портфелем в целом по банковской системе Украины.

Ключевые слова: депозитные ресурсы, пассивы банка, банковская деятельность, депозитный портфель, банковские услуги, депозитная ставка, активные операции.

Annotation. The economic essence and basic problems of management of banks' deposit resources were investigated. The necessity of the analysis and the estimation of sources of deposit facilities were grounded and the possible ways of increase of efficiency of the bank's deposit portfolio

management were defined. The analysis of basic analytical indexes of management of the bank's deposit portfolio of the whole Ukrainian banking system was conducted.

Keywords: deposit resources, bank liabilities, banking deposits, deposit portfolio, banking services, deposit rate, active operations.

Пріоритетним завданням, що визначає стратегічні напрямки розвитку банківської діяльності та економіки України загалом, є забезпечення банків необхідними обсягами депозитних коштів та ефективне управління ними. У банківській сфері важливою є проблема формування оптимальних за структурою, строками, кількістю і вартістю депозитних ресурсів, що дає можливість стверджувати про необхідність та важливість ефективного управління депозитним портфелем.

Банк напряму залежить від залучених ресурсів, їх кількісні і якісні характеристики визначають потенціал банку, впливають на його ліквідність і стійкість. Основними цілями управління депозитними ресурсами банку є: підтримка банком власної ліквідності; задоволення попиту клієнтів на кредитні ресурси; отримання прибутку, достатнього для виплати дивідендів в розмірах, що задовольняють акціонерів, і для розвитку банку [1].

Відомі вітчизняні та закордонні спеціалісти О. С. Врублевський [2], Ж. В. Гарбар [3], О. П. Федоткіна [4], А. О. Єпіфанов [5], І. В. Сало [6], А. І. Ковшар [7] присвятили свої праці проблемі дослідження ефективності управління депозитними ресурсами банків. Проте невирішеним залишилося питання формування депозитного портфеля банків в умовах нестабільності депозитної бази, а саме: відтік грошових коштів з депозитних рахунків клієнтів, недовіра клієнтів до банківських установ. Для мінімізації ризику і підвищення ефективності депозитної політики банку необхідно постійно аналізувати і вдосконалювати роботу по залученню депозитів. На сьогодні банки зіткнулися з рядом проблем, які

головним чином пов'язані з ресурсною базою, а наявність достатньої кількості ресурсів є невід'ємною складовою їх роботи [2].

Метою статті є теоретичне обґрунтування, розробка методичних підходів і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності управління депозитними ресурсами банку, окреслення можливих шляхів збільшення ресурсної бази українських банківських установ.

Депозитний портфель є важливою складовою ресурсної бази банківської установи. Під депозитним портфелем слід розуміти сукупність коштів на депозитних рахунках клієнтів, залучених банком на договірній основі. Формування депозитного портфеля слід розглядати як безперервний циклічний процес, що складається з основних етапів: аналізу, планування, роботи по залученню клієнтів, контролю [3].

Джерелами депозитних ресурсів банку є кошти як фізичних осіб, тобто населення, так і юридичних осіб, які залучаються з використанням різних типів рахунків. Значна частка депозитів до запитання, перевага короткострокових депозитів над довгостроковими негативно впливають на стійкість ресурсної бази. Перевагу короткострокових вкладів у загальній сукупності депозитних вкладень можна охарактеризувати як негативний факт, оскільки це не дозволяє банку в повному обсязі використовувати залучені грошові кошти, збільшує ризик втрати ліквідності та не дозволяє здійснювати довгострокові вкладення. З іншого боку, короткострокові ресурси дешевші, що позитивно позначається на нижній межі процентної маржі [4].

Основною метою депозитної політики є залучення більшого об'єму депозитних коштів за найменшою ціною. Аналіз депозитного залучення засобів у розрізі валют, термінів залучення і секторів економіки відображає сучасний стан депозитної політики банків України [5].

На підставі даних Національного банку України та Асоціації українських банків здійснено аналіз динаміки та структури депозитних портфельів банків України за період з 2013 по 2016 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Депозитний портфель банків України

Показник	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015	01.01.2016
Загальний обсяг депозитів, млн грн	492 418	566 553	668 674	677 743
Темп росту, %	-	115,1	118,0	101,4
Питома вага депозитів у структурі зобов'язань, %	54,8	59,1	61,6	58,0

Як видно з табл. 1, з 2014 р. відбувалося зростання частки депозитів пропорційно збільшенню їх питомої ваги у структурі зобов'язань. У 2016 р. обсяг депозитів у банківській системі склав 677,7 млн грн, з яких значна частина припадає на депозити резидентів.

Динаміку обсягів депозитних ресурсів банків України наведено на рис. 1.

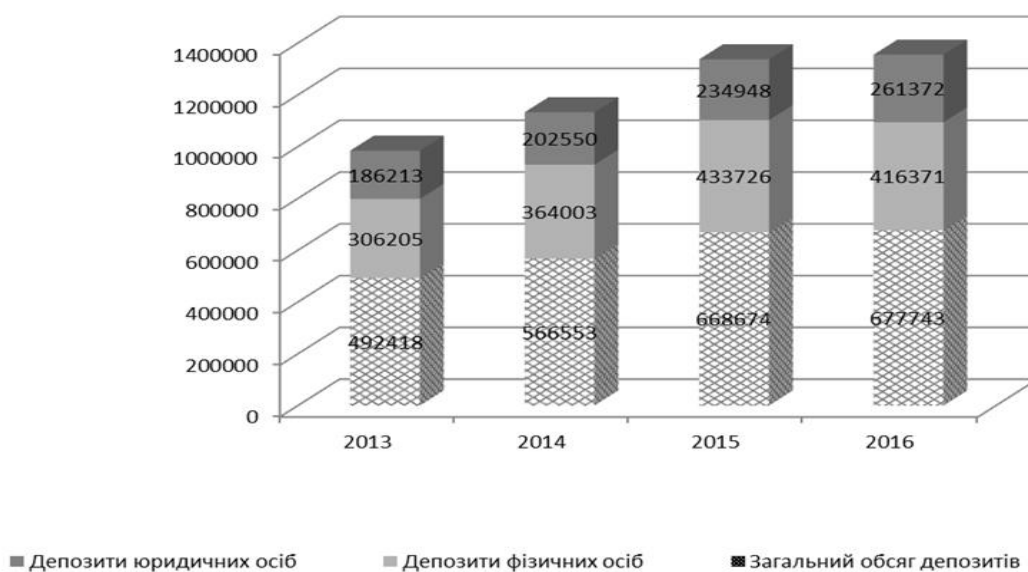

Рис. 1. Динаміка обсягів депозитних ресурсів банків України протягом 2013-2016 рр.

Як видно з рис. 1, депозити фізичних осіб станом на 2016 р. становлять 416,4 млн грн (53,8%) усіх депозитів банківської системи. Для порівняння, депозити юридичних осіб у депозитному портфелі банків складають 234,9 млн грн (46,2%). Варто зауважити, що мета вкладень юридичних і фізичних осіб є різною, адже фізичні особи мають на меті забезпечення збереження вартості грошей і збільшення доходів, а юридичні особи вимушені проводити розрахунково-касові операції через банківські установи [6].

Від ефективності управління депозитним портфелем залежать найважливіші показники діяльності банківської установи – рентабельність та ліквідність. В умовах політичної, економічної та соціальної нестабільності країни, банківська система перебуває у критичному стані. Відомо, що за підсумками 2016 р. відтік депозитів у банківській системі досяг 126 млрд грн, з яких практично 54 млрд грн – це відтік депозитів у гривні, практично 9 млрд грн – відтік депозитів у валюті, що становить близько 29% депозитів фізичних осіб [7].

Формування чіткої і зваженої політики в області управління залученими ресурсами є не тільки атрибутом якісного банківського менеджменту успішно функціонуючого банку, але і неодмінною умовою забезпечення його конкурентоспроможності, стабільної і прибуткової діяльності. З метою оптимізації депозитного портфеля та для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити можна рекомендувати спрощення режиму функціонування відповідних рахунків, тобто порядку зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків [8]. Слід більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на ощадних та строкових депозитах. У перспективі чітке розмежування різних видів депозитів – до запитання, строкових,

ощадних – буде поступово зникати, що підтверджується досвідом банків розвинених країн, де все більше розширюється сфера застосування змішаних типів рахунків.

Література

1. Мунтян В. В. Дослідження підходів щодо визначення сутності депозитних ресурсів [Електронний ресурс] / В.В.Мунтян. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=>.

2. Врублевський О. С. Громадянин і банк: депозитні операції / О. С. Врублевський. – К. : ТОВ "ІКЦ Леста", 2010. – 44 с.

3. Гарбар Ж. В. Особливості формування депозитного портфелю банківських установ [Електронний ресурс] / Ж. В. Гарбар, І. В. Малясова – Режим доступу : <http://intkonf.org/index.php?s=%EF%25&paged=350>.

4. Федоткина О. П. Депозитная политика региональных коммерческих банков : дис. канд. экон. наук : спец. 08.00.10 "Финансы, денежное обращение и кредит" / О. П. Федоткина. – Саратов, 2001. – 178 с.

5. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2007. – 523 с.

6. Сало І. В. Фінансовий менеджмент банку / І. В. Сало, О. А. Криклій. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 314с.

7. Ковшар А. І. Шляхи удосконалення депозитної політики на сучасному етапі / А. І. Ковшар // Фінанси України. – 2011. – № 7. – С. 42-45.

8. Офіційний сайт УНІАН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unian.ua>.

Автор

С. В.Томащук

Керівник

Д. Д.Гонтар

к.е.н., викладач

Завідувач кафедрою банківської справи

О. М. Колодізев

д.е.н., проф.